

**СЪВРЕМЕННИ ПОДХОДИ КЪМ ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО
СЪТРУДНИЧЕСТВО НА УЧИТЕЛЯ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА СЪС СЕМЕЙСТВОТО**

Пламена Иванова Цветанова, Дочка Радославова Данова

ДГ „Европейчета“, Враца

**MODERN APPROACHES IN THE ORGANIZATION OF THE PEDAGOGICAL
INTERACTION BETWEEN KINDERGARTEN TEACHER AND THE FAMILY**

Plamena Ivanova Tsvetanova, Dochka Radoslavova Danova

DG „Evropeicheta“, Vratsa

Abstract: Abstract: In the modern society, with this fast growing technical progress, there are lots of changes in the social relationships between people, the psychological rules in the society are broken. The relationship between parents and children is changing, and the role of the family as one of the most important institutions of socialization is becoming increasingly less than before. Concerned about economic survival and well-being, parents put in the background the communication and upbringing of their children or leave this obligation to the teachers, but they forget that the parent is the first teacher of the children, they are the ones who influence children's values and way of thinking, they are their role model. For this reason, the kindergarten, as the first social institution outside of home, has the responsibility to create effective, real, scientifically based interaction with the family. Although the family and the kindergarten are two systems, different in structure and methods of pedagogical interaction, they are closely connected in a common goal – raising and educating children and should not be against each other.

This article presents a model for improving the social and pedagogical relationships between the family and kindergarten.

Keywords: Education, Kindergarten, Family, Interactions, Teacher, Parents, Children, Trust.

През хилядолетната история на човечеството съществуват два клона на възпитание на по-младото поколение: семейство и общност. Всеки от тези клонове, представлява социална институция на възпитание, има своите специфични възможности във формирането на личността на детето. Семейството и предучилищните институции са две важни институции за социализация на децата. Техните образователни функции са различни, но за пълноценното развитие на детето тяхното взаимодействие е наложително. Предучилищната институция играе важна роля за детското развитие. Тук детето получава образование, придобива умения, взаимодейства с други деца и възрастни, организира собствена дейност. Въпреки това, колко ефективно ще бъде за детето овладяването на тези умения зависи от отношението на семейството към предучилищното образование и самата институция. Развитие в предучилищна възраст без активно участие на родителите в образователния процес едва ли са възможни [1].

Значението на семейното образование за развитието на децата определя значението на семейните и предучилищните взаимодействия. Взаимодействието се влияе от редица фактори, предимно от това, какво родителите и учителите очакват един от друг. Факт е, че напоследък се очертаха нови обещаващи форми на сътрудничество, които включват активно участието на родителите в педагогически процес на детската градина, по-често се работи с родители само в една от областите на педагогическото взаимодействие, в което семейството е само обект на влияние. Резултати от обратна връзка от семейството не е налична и възможността за семейно образование не се използва напълно [1].

Това ни мотивира да споделим нашия опит по тази тема.

Цел: теоретично да обосноваем и представим ефективността на педагогическите условия за сътрудничество на учител в предучилищно възпитание със семейството.

Обект на изучаване: педагогическо сътрудничество на учител предучилищно възпитание със семейството.

Предмет: педагогическо сътрудничество предучилищен учител със семейството.

Основните методи в работата: сравнителен анализ.

Изследователска хипотеза: Иновативно и ефективно педагогическо взаимодействие на учител предучилищно възпитание със семейството ще бъде, чрез:

- използване на форми, насочени към подобряване на педагогическата и възпитателна работа и родителски интерес (семинар, учебни часове);
- прилагане нетрадиционни форми на взаимодействие между учители предучилищно възпитание и семейство;
- методи, насочени към привличане на родители да възпитават децата си съвместно с детската градина.

В съответствие с целта извеждаме следните задачи:

1. Да се запознаем с психологическа и педагогическа литература по проблема за сътрудничество на учителя по предучилищно възпитание със семейството.
2. Да се изучат особеностите на педагогическото сътрудничество на учителя предучилищно възпитание със семейство в предучилищна институция.
3. Да се приложат в педагогически условия сътрудничеството на учителя предучилищно възпитание със семейството.

Практическото значение е в споделянето на методи и форми за педагогическо сътрудничество на учителите от предучилищно образование със семейството.

Научно-теоретични основи на педагогическото сътрудничество предучилищен учител със семейство.

Съвременната педагогическа наука има многобройни доказателства, потвърждаващи онова, което от векове узрява образователната практика, прогностично отбелязана в творбите на изключителни мислители от миналото, а именно: безспорният приоритет на семейното образование в развитието на детската личност.

Семейството е източникът и важно звено в предаването на детето социално-исторически опит и най-вече емоционален и бизнес отношения между хората. Предвид това е възможно с пълно право да се счита, че семейството е било, е и ще бъде най-важната институция в образованието, социализацията на детето. Съвременната наука има много данни, които показват, че без да се засяга развитието на личността на детето невъзможно е да се откаже семейното образование, тъй като то дава на детето цялата гама от чувства, широк спектър от идеи за живота. Също и неговата ефективност е несравнима с всеки, дори високо квалифицирано възпитание и образование в детската градина или училище [1].

Първите идеи за семейното възпитание, идеите за любовта, родителите, деца, предци са се развивали в народната педагогика на базата на вековен светски опит, т.е. емпирично. Предавали са се от век на век, от семейство към семейство чрез традиции, национални - етнически ритуали, обичаи, фолклор, произведения на декоративно-приложното изкуство, които осигуряват на хората възпроизвеждане на себе си, духовната си култура, национален характер и психология в поредица последователни поколения. С право може да се каже, че в държавното образование дефинира собствения си начин на обучение, собствената си „система“ от правила и норми на поведение, въплътени в етичния кодекс, традиции, обреди, обичаи.

Семейството има специално място в народната педагогика, тъй като в традиционната култура се е разглеждало като естествена среда, която определя реда на домашното образование и неговото съдържание. Редът за домашно образование осигурява определен начин на семейство, традиции, обичаи, празници, церемонии. Домашното образование е фокусирано върху светското, ежедневието на човек. Неговата цел е да подготви детето за този живот, така че то да бъде „не бreme, а радост“. Моралната гаранция за благополучието на човешкия живот е съвестната работа, на която се учи дете от ранна възраст. Това се доказва от народната мъдрост: „Човек е роден за труд“, „Без наука няма сполука“, „Без добър труд няма плод“ и т.н.

Създадена преди много векове и в съществуващите понастоящем средства на народната педагогика (приказки, поговорки, легенди, песни, игри) се съдържа своеобразна програма на „домашното възпитание“, която определя основите на семейния живот, правилата на домакинството, етиката на отношенията, приемането на гости.

Добрите герои в приказките почитат и уважават родителите си, грижат се за деца, лекуват братя и сестри с нежност, готови са за подвизи в името на любовта. В поговорките идеите на хората за семейни и семейни отношения, правила за отношенията, които не са загубили моралната си стойност и до днес. Спомнете си някои от тях: „Съпругът е глава, съпругата е душата“, „Лесно е да направиш дете, не е лесно да го отгледаш“, „Изберете жена не на хорото, а в работата ѝ на полето“ и т.н.

Съвременни подходи към организацията на педагогическото сътрудничество предучилищният учител със семейство.

В основата на нова концепция за взаимодействие между семейството и предучилищните институции лежи идеята, че родителството е отговорност. Родителите и всички други социални институции са призвани да помагат, подкрепят, да ръководят, допълват образователната си дейност. Признаването на приоритета на семейното образование изисква нова връзка семейство и предучилищна възраст. Определят се нови понятия в тази връзка: „сътрудничество“ и „взаимодействие“ [1].

Сътрудничеството е комуникация „при равни условия“, при която никой няма привилегиите да посочва, контролира, оценява. Взаимодействието е начин за организиране на съвместни дейности, които се осъществяват на базата на социалното възприемане и чрез комуникация.

Основният момент в контекста на „семейство – предучилищна институция“ е личното взаимодействие на учителя и родителите относно трудностите и радостите, успехите и неуспехите, съмненията и мислите в процеса на отглеждане на конкретно дете в това семейство. Безценна помощ е взаимното разбиране на детето, решаването на неговите индивидуални проблеми, в оптимизиране на неговото развитие [2].

Невъзможно е да се премине към нови форми на отношения между родители и учители в рамките на затворена детска градина: тя трябва да се превърне в отворена система.

„Отвореност навътре“ на предучилищната институция означава да се направи педагогическия процес по-свободен, гъвкав, диференциран, да се хуманизират отношенията между деца, учители, родители. Създаване на такива условия, така че всички участници във възпитателния и образователен процес (деца, учители, родители) да имат лична готовност да открият себе си в някаква дейност, събитие, да говорят за своите радости, тревоги, успехи и неуспехи и т.н.

Пример за откритост демонстрира учителя. Учителят може да демонстрира своята откритост към децата, като им каже нещо свое – интересно, видяно и преживяно по време на празниците, като по този начин инициира желанието на децата да участват в разговора. Общувайки с родителите, учителят не крие, когато се съмнява в нещо, моли за съвет и помощ, като подчертава по всякакъв начин уважението към опита, знанията, личността на събеседника. Въпреки това, педагогическият такт, най-важното професионално качество, няма да позволи на учителя да фамилиарничи. По този начин заявява готовност да открие себе си, и подтиква децата и родителите към откровеност. Като пример той призовава родителите за поверителна комуникация и те да споделят своите притеснения, трудности, да молят за помощ и предлагат услугите си, свободно да изразяват оплакванията си и т.н.

„Отвореност на детската градина навътре“ е участието на родителите в образователния процес на детската градина. Родителите, членовете на семейството могат значително да разнообразяват живота на децата в предучилищната институция, да правят своя принос в образователната работа. Може да е епизодично събитие, с което да се справи всяко семейство. Някои родители са щастливи организирайки екскурзия, „пътуване“ до най-близката забележителност, до река, други ще помогнат при подготовката на педагогическия процес, така ще научат децата на нещо ново.

От участието на родителите в работата на предучилищната институция печелят всички. На първо място, децата. И не само защото научават нещо ново от другите – те учат с уважение, любов и благодарност отглеждани от бащите си, майките си, бабите си, дядовците си, които, оказва се, знаят толкова много, разказват толкова интересно. Възпитателите от своя страна имат възможност да опознаят по-добре семействата, да разберат силните и слабите страни на домашното образование, определят естеството и мярката на тяхната помощ, а понякога просто се учат. По този начин можем да говорим за истинско допълване на семейното възпитание [2].

„Детска градина отворена навън“ означава, че детската градина е отворена за влиянията на социалното обкръжение, готова е да сътрудничи със социални институции, разположени на нейната територия, като: общообразователно училище, Център за работа с деца и семейства, общинска администрация, местна кабелна телевизия излъчва от детската градина, за един ден децата с помощта на родители канят на своя концерт-празник съседи, които да разкажат интересни и поучителни случки и др.

За да превърнете детската градина в истинска, а не декларирана отворена система, родителите и учителите трябва да изградят отношенията си върху психологията на доверието. Родителите трябва да са сигурни в доброто отношение на учителя към детето. Затова учителят трябва да развие „добър поглед“ към всяко дете: да вижда в неговото развитие личността, на първо място, положителните черти, да създава условия за тяхното проявление, привличане вниманието към тях на родителите. Доверието на родители-

те в учителя се основава на уважението към опита му, знанията, компетентността му по въпросите на възпитанието и образованието в този период, но най-важното, на доверие в него поради личните му качества (грижа, внимание към хора, доброта, чувствителност).

Родителите да имат възможност в удобно време да дойдат в групата, да наблюдават какво прави детето, игра, работа с деца и т.н. Учителите не винаги приветстват такива безплатни, непланирани посещения на родители, като ги бъркаме с контрол, проверка на техните дейности. Но родителите наблюдават живота на детската градина „отвътре“ те започват да разбират обективността на много трудности (недостатъчно и съобразени с възрастта материали, пространства с липса на достатъчно лично пространство и място за усамотяване и т.н.), а след това вместо претенции те искат да помогнат на учителя, да участват в подобряването условия на обучение в група. И това са първите кълнове на сътрудничеството. След като се запознаят с реалния педагогически процес в групата, родителите заимстват най-успешните методи на учителя, обогатяват съдържанието на домашното образование и възпитание. Най-важният резултат от посещенията на родителите е, че те изучават своето дете в необичайна за тях среда, забелязва как общува, как се занимава с връстниците си, как връстниците му се отнасят към него. Има неволно сравнение: не детето ми изостава ли от другите в развитието?, защо води в детската градина себе си по различен начин, отколкото у дома? Рефлексивната дейност „стартира“: всичко ли съм направил правилно, защо получавам различни образователни и възпитателни резултати?, защо трябва да се научи? [2]

Тази област на дейност на учителя наричаме „работа със семейството“. За да спестим време и енергия, „обучението“ се провежда в колективни форми (на срещи, колективни консултации, лекции и др.).

Сътрудничеството между детската градина и семейството предполага, че и двете страни имат какво да си кажем по отношение на конкретно дете, неговите тенденции, развитие.

Взаимодействие в малка група родители със сходни проблеми домашното образование се нарича диференциран подход. Има и друга линия на влияние върху семейството - чрез детето. Ако животът вътре в групата е интересен, информативен, детето е емоционално уравновесено, то определено ще сподели впечатленията си със семейството. Например групата се подготвя за коледни празници, децата подготвят лакомства, подаръци, изучават стихове, римувани литературни поздравления, пожелания и т.н. В този случай един от родителите определено ще попита учителя за предстоящото забавление, ще предложи помощ.

От сравнително нови форми на сътрудничество между детска градина и семейство трябва да се отбележат вечери с участието на учители, родители, деца; спортни занимания, събирания, подготовка на представления, срещи под формата на „Нека се запознаем“, „Ще си допаднем един на друг“, „Тиймбилдинг спортни игри“ и т.н. Основната цел на всички форми и видове взаимодействие между детската градина и семейството е изграждане на доверие между деца, родители и възпитатели, комбинирайки ги в един екип, възпитавайки необходимостта от взаимно споделяне на своите проблеми и заедно да ги решаваме. Взаимодействие на учители и родители на деца в предучилищна възраст се осъществява главно чрез:

- запознаване на родителите с педагогическия процес;
- разширяване обхвата на участието на родителите в организирането на живота на образователната институция;
- престой на родителите в залата на групата в удобно за тях време;
- създаване на условия за творческа самореализация на учители, родители, деца;
- информационни и образователни материали, изложби на детски произведения, които позволяват на родителите да се опознаят по-добре, родителите със специфики на детската градина и спецификата образователната и развиващата среда;
- разнообразие от съвместни програми за деца и родители;
- комбиниране на усилията на учителя и родителя в съвместни дейности по отглеждане и развитие на децата: тези взаимоотношения трябва да се имат предвид като изкуство на диалог на възрастни с конкретно дете, основаващо се на знания развитие и характеристики на неговата възраст, предвид интересите, способностите и предишен опит на детето;
- проява на разбиране, толерантност и такт във възпитанието и обучението на детето, желанието да се вземат предвид неговите интереси, без да се игнорират чувствата и емоциите;
- уважителни семейни и образователни отношения с институции.

По този начин можем да говорим за истинско допълнение към семейството и общественото образование. И така, връзката на предучилищния учител семейното образование трябва да се основава на сътрудничество и взаимодействие

Изводи:

Всички сме единодушни в мнението си, че взаимодействието на семейната и предучилищната възпитателна институция трябва да бъде насочено към общото развитие на децата, тяхното умствено и духовно равновесие. Можем да говорим за истинско допълнение към семейното и социалното образование. Комуникацията на предучилищната организация и родителите прониква в възпитателно-образователна работа в предучилищната институция.

В съвременния образователен процес използването на нетрадиционни форми в комуникацията заедно с традиционните подобрява ефективността на организацията на образователното пространство с високи темпове на социализацията и подготовката на децата от предучилищна възраст за училище.

Заклучение

Семейните и предучилищните институции имат свои собствени уникални функции и не могат да се заменят взаимно. Най-важното условие за взаимодействие е установяване на доверие между семейството и предучилищната институция, в процеса на които се коригира образователната позиция родители и учители, което е много важно при отглеждането и възпитанието на децата от предучилищна възраст. Следователно, взаимодействието в предучилищна възраст в образователната институция и семейството изисква внимателно изучаване на системи и форми на взаимодействие.

За да се изгради ефективна връзка между семейството и детската градина, не е достатъчно да се разчита на епизодични контакти или групови мероприятия. Трябва да се планира и вътрешно да се регламентира взаимодействието със семейството. В годишния план за дейността на детската градина, в правилника за дейността на детското заведение се формулират конкретните права и задължения на родителите. Задължение на учителя е да осигури достатъчен брой срещи с родителите на всяко дете в поверената му група. Затова е добре в началото на учебната година да се изготви от педагогическия екип на групата харта за сътрудничество с родителите, план за взаимодействие със семейството, където да бъдат посочени теми, цели, задачи на взаимодействие. Плановете трябва да са съобразени с възрастовата специфика на децата от групите. Учителите на групата да разработят график за консултации и да използват всички традиционни форми на взаимодействие наред с нетрадиционните и атрактивни такива – тренинги, мозъчна атака, симулации, асоциации, ситуативни игри, в основата на които е игровата дейност. Родителите учат най-добре чрез активно участие в добре планиран процес, който да отразява техните интереси, да съдейства за развитието на способностите им на взаимно общуване. Уменията се научават чрез практикуване, така че практическият опит да осигури възможности на родителите да наблюдават, да слушат, да взаимодействат един с друг, да разговарят и пишат. Детската градина предлага модели на сътрудничество, съобразени с възрастовите особености на децата, културния и образователен ценз на родителите. Само тогава родителят излиза от пасивната си позиция на наблюдател на процеса, излиза от позицията на формален изпълнител на изискванията на предучилищната институция.

Сътрудничеството с родителите е грижа и отговорност, инструмент, който гарантира бъдещия просперитет на всяко дете. Родителската общност е генератор на положителни и иновационни идеи, които да осигуряват удовлетворение и благополучие на децата. Педагозите са хората, които могат да реализират тези идеи в споделена отговорност и дейност, за да сътворят заедно всеки ден по едно добро дело. Проблемът за двуединството детска градина – семейство никога няма да изгуби своята значимост и актуалност, докато има образователни институции, докато съществува човечеството. То е механизъм на педагогическия труд, без него не може да има нито обучение, нито възпитание, нито може да се осъществи връзката на човек с човек. Партньорството и сътрудничеството с родителите са гарант за успеха на всяка възпитателна програма. Ето защо си заслужава да се работи за неговото непрекъснато усъвършенстване.

References:

1. Gyurov, D., Gyurova, V., Koleva, Ir. & Penev, R. (2008). Modeli na pedagogicheskoto vzaimodeystvie semeystvo – detska gradina. Sofia: Prosveta
2. Penev, R. (2011). Uchastie na semeystvoto v zhivota na detskata gradina chrez pedagogicheskoto obrazovanie na roditelite. Preduchilishtno vazpitatie, 4